

O LIHNIDSKOJ AKROPOLI

Na južnoj strani brda Koparnika i to na uzvisini „Iznad svetog Erazma“, kod Ohridskog jezera, nedaleko Ohrida, sačuvani su ostaci predrim-ske tvrđave, sagrađene od velikih krečnjačkih kvadera u stilu mikenskih „Kiklopskih zidova“. U *Živoj Antici* III (1953), 259 i u skopskom periodiku *Sovremenost* IV (1954), dvobroj 7—8, 590, pisac ovog članka je napomenuo, da je ta tvrđava nekoć pripadala građanima antičkog Lihnida i da nije isključeno, da je to bila, da tako rečemo, lihnidska akropola.

Na ovom mjestu htjeli bismo ojačati spomenutu hipotezu bazirajući se na Unverzagtov arheološki materijal i komentirajući bilješku bizantinskog pisca Malcha o Teodorihovom napadu na Lihnid. Htjeli bismo pokazati, da su Lihnidani baš sa spomenute utvrde branili svoj grad godine 479 od napada Teodorihovih Gota.

Godine 1931 i 1932 prof. Wilhelm Unverzagt vršio je sa gg. Reiswitzom, Kellerom i Grbićem arheološka iskapanja na brdu „Iznad Sv. Erazma“ i otkopao ostatke helenističke utvrde. Izvještaj o tom iskapanju i o rezultatima nalazimo u Unverzagtovom članku: „*Die Burganlage über dem Kloster Sv. Erazmo am Ochridasee*“, *Germania* XXXII (1954), Heft 1/2, S. 19—21, Tafel 9—10 + Beilage 1. — Unverzagt je ispitivao ovu gradinu, jer se „*moglo pretpostavljati, da bi ta gradina mogla da ima veze sa grobovima u Gorencima*“ (l. c., 19). Na kraju svog izvještaja Unverzagt daje zaključak, da su se spomenutom gradinom koristile kao pribježištem osobe, kojima pripadaju grobovi u Gorencima. Ali, pošto se u toj gradini moglo da stanuje samo privremeno zbog teške pristupačnosti i teškog opskrbljivanja, trebalo bi, veli Unverzagt, stalno naselje pokojnih Gorečana tražiti na drugom mjestu (l. c., 21).

Unverzagt je divno opisao gradinu, koju je otkopavao. Ali dovođenje u vezu ove gradine sa gorenačkim pokojnicima nije opravdano. Vjerujem da su gospodari trebeniško-gorenačkog područja, kojima pripada spomenuta nekropola, savremenici gospodara ove divne gradine i da su jedni i drugi nosioci iste kulture, te etnički bliski, možda i pripadnici istog plemena (Dasareti?). Prirodnije je da se gradina nad Sv. Erazmom posmatra kao vojno uporište stanovnika antičkog Lihnida. Velika je udaljenost od trebeniško-gorenačke nekropole do gradine Sv. Erazma. Gospodari spomenute nekropole imali su svoje naselje negdje nedaleko mjesta gdje su se sahranjivali. To zna svaki poznavalac antičkih gradova i njihovih nekropola. U to sigurno ne sumnja ni

Unverzagt. Spomenuta gradina pripadala je stanovnicima antičkog Lihnida. To se jasno vidi iz Malchove bilješke o Teodorihovom napadu na Lihnid:

„Θευδέρηχος . . . και πρὸς μὲν τὴν Λυχνιδὸν ἐπελθὼν ἀπεκρούσθη, ἐπὶ ὄχυροῦ κειμένην και πηγῶν ἔνδον πλήρη, και σίτου προενόντος. Ἀναστάς δὲ ἐκεῖθεν τὴν τε Σκαμπίαν αἰρεῖ, τῶν οἰκητῶρων αὐτὴν πάλαι ἐκλελοιπότην, και ἐξ αὐτῆς ὁρμήσας Ἐπίδαμνον λαμβάνει.“
Teodorih (Teuderih) . . . došavši pred Lihnid bio je odbijen, jer je Lihnid nalazio na teško pristupačnom mjestu, a unutra bio pun izvora i hrane, koja je ranije priskrbljena. Krenuvši (Teodorih) odatle zauzeo je Skampiju, koju su stanovnici ranije bili napustili, i otišavši od nje zauzeo je Epidamnos (*Malchi Philadelphensis fragmenta*, 18, = Müller, *Fragmenta historicorum Graecorum*, IV, pag. 127).

Smatram potrebnim da koristeći ovaj historijski podatak podvučen riječi: „ἐπὶ ὄχυροῦ κειμένην και πηγῶν ἔνδον πλήρη“. Koliko mi je poznato komentatori i ispitivači su dosad prelazili šutke preko podatka, da je u Lihnidu, koji se nalazio na strmom mjestu, *bilo mnogo izvora vode*. Razumije se, da ovdje ne ulaze u obzir „ohridskite izvori“. Ali ne ulazi u obzir ni današnje ohridske Kale, jer je ono bezvodno. Lihnidani su se pred Teodorihom sklonili na gradini, koja je bila na *visokom mjestu*, a gdje je, k tome bilo *mnogo izvora*. Po mom mišljenju *oppidum*, koji je imao te uslove, mogla je da bude samo gradina nad Svetim Erazmom. Gradina se i danas tu vidi. Unverzagt ju je tako jasno objelodanio. Tu je bilo i dovoljno vode. Kazaćemo nešto o izvorima.

Sa terena imamo ove podatke. „*Gradište*“, kako ga tamošnje stanovništvo zove, gradina nad Svetim Erazmom, nalazi se na brdu Koparniku, 875 metara nad Ohridskim Jezerom i nad ohridskom ravnicom. Ta prilična visina, dovoljna u antičko doba za odbranu od napadača, zapravo pretstavlja jedno od manjih vrhova na brdskom lancu (zovu ga i: *Viševska brdo*), koji se proteže od neposredne blizine Ohrida do iznad Trebeništa, između ohridske i struške ravnice. Od vrha, na kom je tvrđava, diže se k sjeveru greben, koji dostiže mjestimično do 934, 1053, 1204 metara, odakle se kišnica sliva i prodire, tako da u visini naše gradine i pod njom ima i danas prirodnih izvora vode. Poznati su nam slijedeći tamošnji izvori: a) izvor na mjestu *Gorno Gabovci*, na istočnoj strani brda, oko 200 metara nad dolinom, oko 1 km. od naše gradine; b) izvor na mjestu „*Prelozi*“, na istočnoj strani, 600 metara nad podnožjem brda, oko 1 km od gradine; c) sjeverno od gradine, na još većoj tački od spomenutog izvora, ali podalje od gradine, na lokalitetu *Višo*, opet jedan izvor (nemamo cifre); d) izvor na zapadnoj strani brda, na lokalitetu *Ajdinica*, oko 700 metara nad cestom Ohrid—Struga, oko 1000 metara od gradine; e) izvor kod sela *Podmolje*, oko 400 metara nad cestom i jezerom.

Ove okolnosti nas uvjeravaju da je Lihnid „ἐπὶ ὄχυροῦ κειμένη — πηγῶν ἔνδον πλήρη“ mogla da bude samo gradina, čiji su se ostaci sačuvali na brdu iznad Svetog Erazma. Nabrojani izvori i konfiguracija terena, na kom je naša gradina podignuta, pokazuju da su u svim historijskim vremenima postojali prirodni uslovi za dobijanje izvor-

ske vode na spomenutim ili na drugim mjestima na dohvatu ljudi, koji su branili ovu tvrđavu. Postojanje samo jednog od dva elementa — ostaci tvrđave i izvori — na ovom brdu ne bi bilo dovoljno za izvođenje našeg zaključka, ali i jedno i drugo skupa jasno govori u prilog pretpostavke, da su Lihnidani branili svoje posjede baš sa ovog utvrđenja.

Unverzagt je s pravom primjetio, da je ova tvrđava teško pristupačna i da ju se moglo teško da opskrbljuje, te da se stoga ona koristila prema potrebi kao pribježište. Stoga, posebno je pitanje, kako je izgledalo i kako se prostiralo gradsko naselje, u kojemu su provodili svoj mirnodopski život građani Lihnida. Izgleda da je u šire područje Lihnida spadao današnji najširi ohridski okrug.

P. Lisičar.

RÉSUMÉ

P. Lisičar: DE L'ACROPOLE DE LYCHNIDUS

Sur le mont de Koparnik, près du lac d'Ohrid (*Lychnidius lacus*), au sommet appelé „Au dessus de Saint Érasme“, se sont conservés des restes d'une forteresse antique préromaine. D'après Unverzagt (*Germania XXXII—1954, Heft 1—2, S. 19—21*), qui y faisait des fouilles archéologiques en 1931—1932, les gens, qui enterraient leurs morts dans les tombeaux de la nécropole de „Gorenci—Trebenište“, se servaient de cette forteresse au temps de guerre. — A notre avis il s'agit de l'acropole de Lychnidus (v. „*Živa Antika*“ III 1953, 235 et „*Sovremenost*“, Skopje 1954, numéros 7—8, pag. 590). C'est de cette forteresse que les citoyens de Lychnidus défendaient leur cité en 479 é. n. de l'attaque de Théodoric. D'après Malchos (fr. 18 Müller) Théodoric avait attaqué Λυχνιδόν . . . ἐπὶ ὄχουρῳ κειμένην καὶ πηγῶν ἕνδον πλήρη“. La colline avec les restes d'une forteresse médiévale, autour de laquelle s'est formée Ohrid d'aujourd'hui, toujours privée des sources d'eau, n'est pas le lieu mentionné par Malchos; tandis que non loin des ruines de la forteresse hellénistique, dont nous parlons, il y avait et il y a toujours de nombreuses sources d'eau. Nous y énumérons quelques-unes. — A notre avis le texte de Malchos renforce l'hypothèse, que la forteresse, dont les restes se sont conservés au sommet de Saint Érasme, près d'Ohrid, appartenait autrefois aux citoyens de l'ancienne Lychnidus.
